

Gospodar in gospodinja

LETO 1939

8. FEBRUARJA

ŠTEV. 6

Naredba banske uprave o negi sadnega drevja

Pred par tedni je stopila v veljavo naredba banske uprave, ki nalaga sadjarjem obvezno nekatera spomladanska dela v sadovnjaku, ki bi jih moral ne samo vsak zaveden sadjar, ampak tudi vsak posestnik sadnega drevja opraviti že sam od sebe. Da bodo tudi bralci »Gig.« poučeni o tej zadevi, naj navedemo v glavnih potezih naredbo in dodamo k posameznim točkam nekoliko pojasnil.

Člen I. »Vsak imetnik (lastnik, uživalec, zakupnik) privatnega ali javnega zemljišča, na katerem se nahaja kakršen-koli nasad sadnega drevja (na vrtovih, njivah, travnikih, nasipih, ozarrah, ob cestah itd.) mora izvrševati te zatiiralne ukrepe:

1. »Odstraniti mora iz svojega nasada vsa sadna drevesa, ki so suha ali pol suha, nadalje drevesa, ki so močno rakava ali napadena od zalubnikov, vrtnih zavrtičev, kaparjev ali krvavih ušiv v takem obsegu, da ni mogoče drug način uspešnega zatiranja teh bolezni in škodljivcev.

Prav tako mora odstraniti iz nasada vse suhe, na pol suhe in odmirajoče ter po zalubnikih in vražjem grmiču (medlastem izrastku) napadene veje in štrclje. Vse odstranjeno vejevje se mora sežgati.

Ta zahteva je umljiva že sama ob sebi brez vsakršnega pojasnila. Žal, da vidimo marsikje še dandanes stare, že davno došle sadne veterane, ki razpadajo na mestu, kjer so rastle. Saj nam že pamet velja, da odstranimo, kar več ne služi svojemu namenu, ampak je le v škodo, ker daje zavetje raznim sadnim zajedavcem. Prav isto velja za drevje, ki je od kake bolezni ali živalskega škodljivca tako izdelano, da ni nobenega upanja, da bi se moglo pozdraviti.

Suhe ali le na pol suhe od snega polomljene ali kako drugače pokvarjene veje so istotako drevesu v kvar in je le znamenje velike zanikarnosti, ako jih trpimo na drevju. Važna je zahteva, da se mora suho vejevje (trebež) sežgati. Kajti malo je

pomagano, ako suhe veje odstranimo z drevja, pa jih pustimo dije časa v sadovnjaku po tleh, ali pa jih zmečemo kam na kup, kjer leže včasih po celo leto, preden jih polagoma pokurimo. V vsakem trebežu je nekaj zajedavcev, ki se razvijajo naprej, ne glede na to ali je veja na drevesu ali na tleh. To velja posebno za drevje, ki ga je uničil lubadar; ta škodljivec prezimuje v obliki ličinke ali hroščev pod lubjem in čaka toplejšega letnega časa, da izroji in zaleže zopet drugo zdravo drevje.

2. »Očistiti mora vse sadno drevje mah, lišajev, stare skorje, drevesnih gob in suhih gnilih plodov (mumij), ter vse odpadke takoj sežgati.

Stara skorja, gobe in gnili plodovi — vse to se da odstraniti z drevja brez posebnega truda. Večje težave nam delajo pa mah in lišaji. Tu skoraj ni druge pomoči, nego da drevje temeljito obrizgamo s primernim zimskim škropivom kakor je 6 do 8% raztopina kakega drevesnega karbolina, ali pa 15—20% raztopino žveplene apnene broze. O zimskem škropljenju naredba sicer nič ne govori, toda to naj nikogar ne moti, češ da je zimsko škropljenje nepotrebno. Naredba omenja samo tisto, kar je vsakdo pod kaznijo dolžan storiti. Če hočemo pa pridelati obilo lepega, zdravega sadja, pa to še ne zadostuje. Tudi pri tej točki je važno, da trebež prestrežemo na rjuhe in ga sproti sežgemo.

3. »Odstraniti mora s sadnega drevja vse grmiče bele omele (lima). Manjši grmiči omele na vejah se globoko izrežejo, rane pa zamažejo s cepilno smolo ali gorkim katanom. Veje, na katerih se je naselilo več omelinih grmičev, se morajo cele odžagati. Drevje, ki je močno napadeno po beli omele, se mora pomladiti. Površno odrezovanje ali odlamljanje omelinih grmičev je brezuspešno in zato nedopustno.

Belo omelo ali tišji lim pozna vsakdo. Ni pa vsakomur znano kako kodljiv je ta zajedalec na sadnem drevju, iz katerega

jemlje hrano in ga na ta način slabi in ugonablja. Pa mislijo ljudje, da je dovolj, ako grmiče po vejah površno porežemo ali polomimo. Ne pomislijo pa, da segajo korenine tega zajedavca **globoko v les** in da se **grm zopet košato obraste**, ako ga samo površno odstranimo. **Globoko v les** ga je treba izrezati ali izžagati in rano zamazati najbolje s katranom. Če je pa veja na več krajih obraščena, je najbolje, da celo odžagamo. Pozimi **zelene jablane** in **hruške** so istotako znak največje brezbriznosti, kakor poleti **gole veje**.

4. Porezati mora in takoj sežgati goseničja gnezda zlatnice in glogovega belina, ki se nahajajo pozimi na mejah sadnega drevja, grmovja in živih mej.

O tem predmetu je bilo že večkrat pisano. Nič lažjega nego ogledati vse drevje in s primernimi škarkami porezati mešičke z gosenicami. To opravilo lahko odrasli dekli, ker imajo še dobre oči.

5. Odstraniti mora iz nasada starikavo sadno drevje s prekomerno visokimi vrhovi, pri katerih se v točkah 1—4 odrejeni ukrepi ne morejo več izvršiti ali pa njih izvedba spravlja delavca v življensko nevarnost.

Te točke ni vzeti popolnoma dobesedno. Imamo namreč še povsod mnogo starega drevja, zlasti moštne (stare tepke), ki se je razrastlo tekoma skoro stoletja v ogromna drevesa s tako višavo, da jim niti z lestvami ni moči blizu. Pa so ta drevesa še zdrava in ob dobri letini dajejo obilen pridelek mošnega sadja, ki ga večkrat niti tresti ni treba, ker sam odpade, ko dozori.

Težko bi bilo zahtevati, da bi tako drevje, ako je sicer še zdravo in rodno, zaradi njegove višave morali odstranjevati. Peta točka te naredbe ima bržčas v mislih le do kraja preživete rogovile raznih plemen, ki so se jim spodnje veje visoko gor do vrha posušile in je živ samo še skrajni vrh, ki kakor metla moli v zrak. Takih dreves je največ v starih, pregostih sadovnjakih. Teh pač ni škoda, ako jih odstranimo, ker imamo od njih več škode nego dobička. Mnogo je pa še drevja, zlasti jablan in hrušk, ki sicer še ni prestaro in je docela zdravo, ki pa ima preveč v višavo razvite vrhove. Tako drevje se da prav ugodno pomladiti (popraviti) in s tem primerno znižati.

Člen II. pravi da je treba odrejene ukrepe izvršiti najkasneje do 15. aprila vsakega leta.

To je pa že res najskrajnejši rok, ker v toplejših krajih in ob ugodnem vremenu ob tem času drevje že skoro zeleni.

Člen III. navaja izjeme od predpisov, ki jih more dovoliti za posameznika ali za cele občine sreski načelnik.

Člen IV. ureja nadzorstvo, ki ga imajo vršiti občinska oblastva, te pa nadzira sreski načelnik s svojimi uradnimi organi.

Člen V. določa kazni za tiste, ki bi ne izvršili predpisanih ukrepov.

Člen VI. Stroški za izvršene zatiralne ukrepe od strani občinskega oblastva se izterjajo po določbah zakona o obtem upravnem postopku.

Člen VII. V mestnih občinah vrši pravice sreskega načelnika kraljevska banska uprava. H.

Gospodarska navodila za februar

Polje. Dosedanja topla zima za posevke ni bila ugodna; vendar je bilo prav, da je ledena skorja, ki je bila pred Božičem pokrila ozimino, sredi januarja skopnela, ker je bilo nevarno, da se žita in detelje pod ledom zaduše. V zadnjih dneh je prejšnjega toplega vremena konec in upamo, da toplota ne bo več grozila našim posevkom. Verjetno je, da bomo še dobili sneg. V slučaju, da bi se ponovno napravila nad setvami ledena skorja, nujno svetujemo, da jo nad posevki pregazite in tako zlomite ali pa jo vsaj potresete s pepelom ali sajami, da prej skopni.

Meseca februarja bo že treba začeti s pripravami za prvo pomladansko setev. Treba bo pripraviti oves za seme, da ga dovolj zgodaj spravimo v zemljo (že v začetku

marca, če bo le količkaj ugodno vreme!), ker rana setev ovsa mnogo bolj plenja in da zanesljivejše pridelke kakor pozna. Paziti je treba, da ne bo nihče sejalo semena, ki je okuženo s prašno snetjo. Takšno seme se mora razkužiti z uspalunom ali s tilantinom. Prvo je mokro, druga pa suho.

Tudi za semensko koruzo se kaže že sedaj brigati. Za seme se oluščijo samo oni stroki, ki nimajo manj ko 12 in ne nad 16 vrst in nekaterih je zrnje lepo vzporedno in ne razvito. Da bo seme enako kaljivo, naj se uporablja le zrnje s srede storža, dva prsta na obeh koncih pa ne.

Važno je pravilno ravnanje s krompirjem, ki je za mnogo predelov naše slovenske zemlje glavni pridelek. Semensko blago je treba skrbno odbrati in ves krompir več

krat prebirati in gnjile plodove odstranjevati. Skrbimo, da bo klet primerno topla (4 do 6° C).

Sedaj je vprežna živina — v kolikor je ne izrabljamo za vožnje iz gozda — malo izrabljena. Zaposlimo jo z vožnjo gnojnice in gnoja na njive. Gnoj zlagajmo v velike 1 in pol do 2 metra visoke kupe, ga dobro stlačimo (z živinčetom) in pokrijemo z zemljo, da nam ne uidejo iz njega najdragocenejše snovi. Pravilno ravnanje z gnojem je izrednega pomena za gospodarski uspeh. Kjer nameravamo sejati deteljo, njive poapnimo z apnenim prahom, da si tako zagotovimo dobre pridelke.

Travniki. Pri naših kmetovalcih je še vedno travnik tisti del gospodarstva, za katerega je — po mislih našega kmeta — treba najmanj skrbeti. Zato ga zanemarja: pusti, da so travnišča zaraščena z grmovjem, da je travnik poln kamenja in da se na njem bahato razrašča mah. In vendar je od obilne in dobre krme odvisev uspeh pri živinoreji, ki je glavna gospodarska panoga naših kmetij! Sedaj je čas, da se travniki uredijo. Grmovje in kamenje ven, mah treba raztrgati in izrjaviti, mahovite travnike pa dobro poapniti, da apno še preostali mah uniči. Kdor ima mešanec (kompost), naj ga raztrosi, je še čas; tudi

Tomaževa žlindra bo še zalegla, za hlevni gnoj je pa že prepozno. Če so gnojnične jame polne, je seve treba gnojnico razpeljati. Kdor pa le more, naj s polivanjem gnojnice počaka do marca, preden trava požene. Takrat bo za gnojnico pravi čas! Skrbite vsi za svoje travnike, trud in žrtve bodo dobro poplačane.

Živina. Marsikje se pričinja ali se bo pričela nekoliko pozneje doba stradanja živine. Kdor ni znal ali ni hotel računati, se je najbrž uračunal in bo pričelo krme primanjkovati. Na tem mestu smo v vseh zimskih mesecih opozarjali, naj si vsak posestnik preceni zaloge krmil in nekaj živali pravočasno odproda, da spomladi ne bo v zadregi. Rekli smo, da je zelo negospodarsko imeti čez zimo več živine, kakor jo je mogoče dobro prehraniti. Zlasti za mlado živino smo svarili in svarimo spet: ne stradajte mlade plemenske živine, ker se ji bo to ves čas poznalo.

Glede svinjske hrane lahko priporočimo, da odrasle živine krmite s čistim deteljinim pa tudi senenim drobižem ali z mlado, suho, zrezano domačo ali nemško deteljo, ki ji prinašate nekaj pese, repe, korenja ali krompirja. Pitance, ki jih bo sedaj treba hitro dopitati, je dobro zadnjih par tednov pitati jih z ječmenom namesto s koruzo.

Čas valjenja najvažnejša doba za gospodinjo

Spomladni meseci marec, april, maj so najvanjši čas za gospodinje, ki imajo ali bi rade imele zanaprej dobre kokoši. To je čas, ko je treba misliti na prerajanje kurje družine. Že jeseni bi morale odstraniti iz dvorišča vse tiste kokoši, ki so nesle že dve leti, le prav dobrim nosnicam primaknite še eno leto. Proč tudi z vsemi kurami, ki vam niso znesle zadnje leto vsaj 110 do 120 jajec, šele pri tem številu jajec vam kokoš nekoliko poplača vaš trud, z izleženi 10 jajci komaj plača hrano, če pa vam nanese povprečno samo po 70 do 75 jajec imate pa v resnici izgubo pri njih. O številu jajc vas točno obvesti le pridno opazovanje s pomočjo zaklopnih gnezd; zato vam to napravo, ki vam jo napravi najpreprostejši mizar za majhen denar, nujno priporočam.

V mesecih porajanja novega zaroda (od marca do srede maja) bodi vaša glavna skrb, da dobite piščancev v kolikor naj-

bolj mogoče rodovitnih mater, pa tudi rodovitnih petelinov, to je takih, ki so imeli za matere izvrstne jajčarice; nesnost, dobra pa tudi slaba, se namreč podedujeta. Ne puščajte svojim putam, kakor ste po večini delale doslej, da bi po mili volji nanesle 15 ali še več jajec pod kakim podom ali na svilih, tri tedne pozneje pa pripelja le novo družinico izpod skednja. Tako ravnanje je vse preveč loterija. Prav lahko je bila mati slaba nesnica, — morebiti tudi oplojena od prav zanikrnega petelina —, kako morete pričakovati od nje bodočih dobrih kur-jajčaric, ki naj vam delajo veselje in prinašajo korist? Velika večina naših gospodinj postopa popolnoma brezmiselno, brez vsakega programa, tja v en dan pri kokošjereji sploh, tako pa — žal — tudi pri valjenju. In to je naš veliki gospodarski greh, cenjene gospodinje, ki pa nosi kazen že v sebi in se leto za letom bridko maščuje nad vami samimi. (Dajle.)

V KRALJESTVU GOSPODINJE

Naši mali

Mihec.

Mihec vsako jutro silno težko vstane. Vsakikrat ga mora mati klicati in tresti, preden se zbudi. Zvečer pa nikoli ne more zaspati. Dolge ure še bdi v postelji in tudi ko zaspi, je njegovo spanje zelo rahlo in nemirno. Najmanjši šum ga prebudi. Pa tudi brez vsakega vzroka se večkrat ponoči zbudi. Veliko se mu sanja, večkrat tudi zdihuje in stoče ali sam s seboj govori v spanju. Zato je pač razumljivo, da zjutraj težko vstane in da je še ves zaspan, ko mora v šolo. V šoli prve ure ni za nobeno delo in učitelj se večkrat pritožuje, da je len in nepazljiv. Opoldne se mu navadno ne ljubi dosti jesti, popoldne pa je že po polurnem delu ves truden in potr. Tudi pri igri se hitro utruji in se je naveliča. Za mrz in vročino je silno občutljiv. Vsako delo prične z veliko vnemo, z vso hitro se vrže nanj, pa kmalu popusti. Je nadarjen fant, pa vendar prinaša domov slaba spričevala. To pa za to, ker ga vsak napor prehitro utruji in ne more dalj časa ostati pozoren na eno in isto delo. Ko je bil še majhen, se ni mogel v nobeno igro vživeti. Vsako igranje je vzel v roko, jo malo premetaval sem in tja, pa jo hitro zopet zavrgel. Kdor fanta prvič vidi, je ves navdušen zanj. Lep dečko je, nežnega obraza kot kaka deklica, lepo se zna vesti in je z vsakomur prijazen, vsaj prve trenotke. Pozneje pa ga dobra volja navadno hitro mine, postane čemerren, v nobeni družbi ne zdrži dolgo. Zadnje čase se je navadil, da čudno kremži usta; če ga pa kdo opomni, se jezi in rad izbruhne v jok.

O takih otrocih, kakor je naš Mihec, bi rekli na kmetih, da so siti, v mestu pa pravijo, da so nervozni. Nervoznost je resnična bolezen, na kateri dandanes zlasti odrasli veliko trpijo, pa tudi otroci so se je že nalezli. Naš čas je tak, ves nestalen, ves vihrav, poln čudnih skrbi in razburjenj, da človeku ne da mirnega življenja in zato so vsi ljudje tako čudno nemirni, nestalni ali kakor pravimo nervozni.

Najbolj očitna znamenja nervoznosti pri otrocih so tale: Nervozen otrok je preobčutljiv, nemiren, slabo spi, hitro se utruji, vsak hip hoče nekaj novega, manjka mu vztrajnosti, ysaka reč ga raztrese, slabo

prebavlja, rada ga glava boli in ima čudne razvade. V današnjih časih srečavamo vse polno takih otrok zlasti po mestih.

Starši, ki opazijo, da je tudi njihov otrok nervozen, morajo paziti zlasti na eno: da nikoli ne govore o otroku, da je nervozen. Otroci se ne sme zavedati, da sme zaradi svoje nervoznosti vse storiti in da je zaradi tega opravičljiv, če ne izpolnjuje svojih dolžnosti. Sicer se bo kmalu vživel v to, da se bo otresal vseh težkih nalog in se ob vsaki resnični utrujenosti ali tudi samo ob lenobi izgovarjal s svojo boleznijo.

Pri nervoznem otroku morajo starši skrbeti predvsem za to, da se otrok telesno okrepi. Otroci mora imeti tečno hrano, varovati pa se je vsakih začimb in težkih mesnih jedi. Tudi je treba takemu otroku veliko gibanja na prostem in veliko igre.

Pri učenju pa se morajo ozirati na to, da se otrok hitro ne utruji. Zato ne smejo od njega preveč zahtevati. Prvo vremo in prvi naval pri delu naj nekoliko duše, da ne bo otrok takoj vseh svojih sil izrabil, pozneje bo pa odpovedal. Vedno naj mu priporočata mir in počasno delo. Med učenjem naj večkrat počiva in gre na svež zrak ali naj se sicer v sobi igra, če na prostu zaradi slabega vremena ni mogoče. Prepoved takemu otroku branje razburljivih povesti, pa tudi ti sam mu takih ne priporočaj. Posebno ne pusti, da bi mu kdo pripovedoval o strahovih in pošastih. Kino ni za takega otroka. Ves navdušen svet, v katerem tak otrok odrasča, mora biti preprost, miren, ne sme vzbujati otrokove domišljije.

Največ je pa seveda odvisno od vzgojitelja. Če je vzgojitelj miren, bo ta mirnost prešla polagoma tudi na otroka. Če pa se oče in mati sama ne znata premagovati in sta vsak hip drugačne volje, zdaj prekomerno vesela in dobra, zdaj preveč čemerren in jeznorita, se bo ta nemir gotovo polastil tudi otroka in mu zrušil in vznemiril duševno ravnovesje. Navadno je tako, da pride otrok zdrav na svet. Le v nervozni okolici postane še sam nervozen. Ha.

Oči so krmizljave. Stolej pest širokega tropotca, polij z janežev in rožno vodo, pusti dva dni, precedi in izbrisi si vsak večer oči s krpico, namočeno v to vodo. Pomaga tudi izpiranje z rožmarinovim odcedkom. Preprij in ogenj sta takim očem zelo škodljiva.

Ravnanje z žensko obleko

Doba uporabnosti je pri obleki veliko odvisna od tega, kako z njo ravnamo. Še obleko slabše kakovosti precej časa ohranimo dobro in v redu, če smo skrbni pri nošnji in spravljanju. Koliko bolj velja to za izdelke iz močne, lepe in dražje tkanine — to je za blago, ki naj bi nam služilo leta in leta. Pri nobenem kosu naših boljših oblek ni treba, da se kdo ve kaj pozna, koliko časa in kako pogosto ga oblečemo. Seveda moramo paziti vedno na več stvari, sicer napravimo iz najboljšega oblačila kmalu malovredno cunjjo, ki ji ni prav nič videti, da je bila nova.

Najprej se moramo odločno in za vedno odvaditi, da polnimo žep pri plaščih, površnih jopicah ali oblekah, posebno kjer so prišiti na vrh blaga (ne všiti). S tem, da siličimo v žep, kolikor spravimo vanje, se blago grdo nategne, pa ne samo žep, ampak tudi ostalo. Lepe oblike, ki jo obleka mora imeti, je kmalu konec, plašč pa je videti razvlečen, obnošen ter hitro ni več za boljšo rabo. Žep je bil za okras; le kadar smo v zadregi, smemo vtakniti vanj kako malenkostno plosko stvarico, a samo za malo časa.

Grda in obleki škodljiva navada je tudi, da v toplem prostoru, kjer nameravamo ostati nekaj časa, plašč odložimo in kar malomarno vržemo čez stol, namesto da bi ga obesili. Pri tem se nam pomečka, s spodnjim delom pa obenem pometemo po tleh, kar nam nikdo ne zameri, razen naš plašč, ki ga je za po tleh skoraj škoda. Kadar vrhnjo obleko odložimo, jo moramo vedno obesiti. Če mora viseti dalj časa, n. pr. ves dan, si oskrbimo lesen obešalnik, da obleka visi kot v omari in se ji ne pokvari oblika.

Kadar pridemo zvečer utrujeni domov, ne smemo obleke kar vreči raz sebe, kot se rado zgodi. Pri tem pade kamor si bodi in tam obleži čez noč. Drugi dan začudeni opazimo, kako je grdo pomečkana, ker smo pustili vrženo preko stola ali drugega predmeta. Nikakor ne moremo obleči krila ali plašta, dokler ga nismo temeljito prelikali; prej ga moramo še seveda očistiti prahu. Likanje smo si v tem primeru naprtili prav po nepotrebnem.

Dobro je, če imamo v predsobi tak obešalnik, ki je sestavljen iz vodoravnega droga, na katerem visi več lesenih obešalni-

kov; tako nimamo prilike, obešati obleko samo na zanjko pri vratu, kar jo razvleče. V predsobi pustimo obleko samo dokler ni očiščena, — potem pa takoj z njo v omaro.

Tudi omara za obleko nam takoj ko pogledamo vanjo, pokaže sliko lastnice: če je vse narobe, navzkrižem razmetano, in vrženo, obešeno le na pol, drugo čez drugo, da se mečka, hitro vemo, kakšna je lastnica te garderobe.

Poleg pravilnega spravljanja je zelo važno, da obleki sproti očistimo vsak madež, zašijemo, če se je kaj strgalo, polikamo, kar je zmečkanega. Gube na krilu moramo večkrat prelikati, da lepo sloje. Vsako obleko večkrat prezračimo (posebno tisto, ki se ne da prati), krepko iztepemo in na rahlo skrtlačimo s čisto krtačo. Nato natančno pregledamo pri dnevni svetlobi, če smo dobili kak madež ali če kaj drugega ni v redu. Pralne obleke večkrat operemo, da so sveže in lepe. S tem jih dalje ohranimo, ker jih prah, pot in druga nesnaga uničujejo bolj kot voda in dobro milo, H. Š.

KUHINJA

Močnati emoki za juho. Žličo surovega masla mešam s tremi žlicami vode, dvema celima jajcema in dvema rumenjaka. Ko so te snovi dobro zmešane, pridenem toliko moke, da je testo voljno in gladko. Testo dobro zmešam in dobro stepem. Potem pa zakuham žličnike v vrelo juho. Kuham jih toliko časa, da priplavajo naraščeni na vrh. Če mi juhe primanjkuje, zakuham žličnike v vreli osoljeni vodi. Kuhane žličnike pobiram s penarico iz kroga, jih denem v skledo in nalijem nanje vrele juhe. Tudi zdrobove žličnike lahko zakuham na vreli vodi. S takim zakuhavanjem prihranim dober del juhe, ker bi jo žličniki med kuhanjem popili.

Mali ohrovt s parmezanom. Ohrovtove glavice osnažim, operem in do mehkega skuham v slani vodi. Kuhane glavice pobrem iz kroga, jih denem v skledo ter jih polijem s surovim maslom, v katerem sem spenila žličo moke in zalila z nekaj žlicami juhe. Površino potresem precej na debelo s parmezanom in denem skledo z jedjo v pečico za 10 minut.

Mali ohrovt kot prikuha. Glavice malega ohrovtu osnažim, operem in v slani vodi do mehkega skuham. Kuhaní ohrovt pobrem iz kroga, ga lepo zložim na krožnik, potresem z drobtinicami in zabelim z razbeljenim surovim maslom.

Pečeni mali ohrovt. V slani vodi kuhan ohrovt poberem iz nje, ga stresem v pomazano kozico ter polijem z nekaj žlicami kisle smetane, v kateri sem ošvrkljala nekaj celih jajc. Po vrhu potresem drobtinice in denem za pol ure v precej vročo pečico. Jed dam kot prikuho ali kot samostojno jed na mizo.

Stisnjena klobasa. Za to rabim pol kilograma svinjske glave z mesom vred, pol kilograma svinjskih kož, četrt kilograma bolj pustega svinjskega mesa in četrt kilograma krvi. Vse mesovje skuham do mehkega v slanem kropu. Kuhanu meso zrežem na majhne kocke, pridenem kri in odišavam z noževo konico majaronovih plev, nekaj drobno sesekljanih limoninih lupinic, ščep popra, žlico v masti precvrte sesekljane čebule. Nazadnje pridenem še eno na kocke zrežano žemljico, žlico vina in potrebno sol. Prav dobro zmešam, nabašem svinjski želodec, ga dobro zašijem, potlačim, da je ploščat ter ga skuham v osoljeni vodi. Med kuho želodec enkrat obrnem. Kuham ga pol drugo uro. Proti koncu kuhanja prilijem vodi nekaj žlic kisa. Kuhan želodec položim na desko in obložim z drugo desko, katero obtežim z velikim kamnom. Tako obloženega pustim 10 ur stati. Kadar ga rabim, ga olupim, narežem na tanke rezance in dam na mizo z oljem in kisom, s kislimi kumaricami ali z naribanim ali nastrganim kruhom ali z gorčico.

DOMAČA LEKARNA

Voda se zapira. Kuhaj in pij slezovo korenino in zel. Lusnine lanenega semena kuhaj deset minut, odlij, pij mlačno. Maži trebuh z gorkim lanenim oljem. Užival v lesnem pepelu pečeno sladko repo. Pri bolečinah v mehurju si naredi tudi gorak obliž s tako repo.

Pljuča vstajajo. Tako pravijo na kmetih, kadar imaš občutek, kakor da bi bila pljuča zatekla ali napeta. To trpinči posebno poleti one, ki spiyo v tesnih, zaduhlih prostorih. Sapa je težka, spanje nemirno, sanje hude, glava omočena. Zjutraj se tak bolnik kar opoteka in lovi zrak. Ko pa pride na zrak, se potolažijo pljuča in izčisti glava. Pomoč je tam, kjer je zrak. Sprijen zrak je strup za pljuča. Iščiimo torej pred vsem svežega zraka. Okna odprta ponoči, samo da ne piha naravnost na oči. Čez dan se je treba naužiti zraka od zunaj. Kdor mora tičati v prašni in temni sobi in se pariti ves dan v vroči kuhinji, se ne more rešiti teh muk. Težko dihanje odleže, če izpiješ zjutraj kozarec slane vode. Zvečer se umij z okisano vodo, pij čaj tavžent rože. Naredi si pod

vratom smolnat obliž. Zdravnik zapiše praške, ki potolažijo pljuča.

Razboljeni živi se umirijo, če se sprehajaš pod cvetličimi lipami in če si napraviš kopel jz lipovim cvetom. Redno uživanje lipovega čaja vpliva dobro na živčevje.

Divji kostanj naloži v žakeljček in denj v posteljo k nogam. Pri ležanju se dotikaj z nogama žakeljčka. Kostanj izveče trganje in druge bolezni iz života. Za glavo položi žakeljček pod blazino. Čez nekaj dni vrzi kostanj v ogenj in napolni žakeljček z drugim. Dobro je tudi, če imaš pri sebi nekaj celih kostanjev ali vrečico z zribanim. Za zlato žilo, srbenje in krče priporočajo v novejšem času, da uživaj po dvakrat na dan noževo konico prahu na komoračem čaju. Poleg tega imej kostanjevo moko v vrečici v postelji. Nastrgan kostanj v slivovki je pri nas staro sredstvo za krče, vzame se žličko na vodi. Kostanj cvet namakajo spomladi gospodinje v vinskem cvetu in imajo tako zelo dobro hladilo za vročo udnico in trganje. Zdaj priporočajo za polip v nosu in če zatekajo pogostoma sluznice, da njuhaj prah, sestavljen iz polovice zmletega kostanja in polovice črne mete.

Želodec ne deluje. Na poldrug liter dobrega vina nastavi 2 grama tavžent rože, 2 g grenke deteljice (Fieberklee), 8 g mandrijane, 8 g pelina in 8 neprelitih pomaranč. Ko je stalo teden dni, precedi in pij predpoldne in pri kosilu po šilcu tega vina, ki pomaga posebno, če ni kaj v redu pri žolču.

Smolnat obliž za trganje in vseh vrst bolečine. Rastopi 6 dkg neosoljenega in neopranega masla, 6 dkg rumene smole, 6 dkg starega sala. Kuhaj, dokler ne zarumenijo koščki sala. Potem iztisni še vroče v drugo lončeno posodo, primešaj 4 dkg kuhane smole, prevrej, odstavi in primešaj 8 žlic laškega olja, potem odstavi in mešaj, dokler se ne sprime vse. Nato primešaj še deko stolčnega žefrana. Če boli glava ali zobje, če imaš nahod, deni si med pleča ali pod tilnik okroglast obliž, za trganje pa na kraj bolečin.

SEJMI

13. 2.: živalski Višna gora, Motnik in svinjski Središče. — **14. 2.:** živalski Kamnik, živalski in kramarski Dob pri Kamniku, Št. Lambert, Zirovnica (Notranjsko), Zalec, svinjski Ormož, živalski Ljutomer, živalski, konjski Maribor, kramarski, goveji, svinjski Brežice, živalski in kramarski Ponikva, Sevnica ob Savi, Zalec in svinjski Dol. Lendava. — **15. februarja:** živ. Ljubljana, svinjski Celje, Ptuj, Trbovlje in živ. in kramarski Bogojina. — **16. februarja:** živ. Šmihel-Stopiče, živalski in kram. Sedlarjevo v Polju, svinjski Turnišče in živ. in kramarski Dol. Lendava. — **17. februarja:** svinjski in drob. Maribor. — **18. februarja:** svinjski Brežice, Celje in Trbovlje

GOSPODARSKE VESTI

CENE

Ljubljana: pšenica 1 kg 2.10 din, ječmen 1.90, rž 2, oves 2.30, koruza 1.85, fižol 3.60, krompir 1; krma: seno sladko 100 kg 100 din, polsladko 90, kisto 80, slama 60 dini.

Kranj: pšenica 1 kg 1.85 din, ječmen 1.90, rž 1.85, oves 2, koruza 1.50, fižol 2.50—3, krompir 1, seme lucerne 19, seno 100 kg 75, slama 50 din. Jabolka I. 7 din, II. 6, III. 5; pšenična moka 2.70—3.10, koruzna moka 2.25, ržena 3, ajdova 4, koruzni zдроб 2.75 din za 1 kg.

Krško: pšenica 1 kg 1.50—2 din, ječmen 1.25—1.75, rž 1.50—2, oves 1.25—2.25, koruza 1—1.50, fižol 1.50—3, krompir 0.60—1, krma lucerna 100 kg 60—100 din, seno 50—100, slama 25—35. Jabolka 1 kg I. 4, II. 3, III. 2 din. Vино navadno pri vinogradnikih 1 liter 3.50—4 din, kvalitetno 5 din.

Črnomelj: pšenica 100 kg 180 din, ječmen 170, rž 180, oves 175—180, koruza 150, krompir 90—100, fižol 250—300, seno 100, slama 70—90 din za 100 kg. Vино, navadno pri vinogradnikih 4.50—4.75, kvalitetno 5—5.50 din za 1 liter.

Ptuj: pšenica 100 kg 180 din, ječmen 180, rž 170, oves 175, koruza 130, krompir 80—100, fižol 200, seno 50—75, slama 25—30 din. Jabolka I. 100 kg 500 din, II. 400, III. 300 din; vино iz navadnih vrst grozdja 4.25, nekoliko boljše 5, fino kvalitetno vино 10 din za 1 liter.

ŽIVINA

Ljubljana. Po zadnjih podatkih so cene goveje živine in prašičev sledeče: voli I. vrste 5 do 5.50 din, II. 4.50 do 5, III. 4 do 4.50; telice I. 5 do 5.50, II. 4.50 do 5, III. 4 do 4.50; krave I. 4.50 do 5, II. 4 do 4.50, III. 3 do 3.50; teleta I. 8, II. 7, prašiči špeharji domači 9, pršutarji 8 do 8.50, sremski špeharji 9 do 10 din za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 10, telečje 12, svinjske 10 din za 1 kg.

Kranj. Na redni sejem dne 30. januarja so prignali 55 volov (prodali 32), 32 krav (13), 2 junca (1), 2 bika (1) in 26 prašičev (19). Cene so se gibale takole: voli I. vrste 6 din, II. 5.50, III. 5; junci I. 6, II. 5.50, III. 5; krave I. 5.50, II. 4.50, III. 4; teleta I. 8, II. 7; prašiči špeharji 10 do 11, pršutarji 8.50 do 9.50 za 1 kg žive teže. Surove kože goveje 10 do 12, telečje 13, svinjske

6 do 8 din za 1 kg. Svinjska mast je v Kranju po 19 din, slanina 22—26, volna neoprana 24—26, oprana 34—36 din za kg.

Sodražica. Na sejmu dne 23. januarja, kamor so prignali 59 krav, 13 volov, 5 telet in 12 prašičev, je imela živina sledeče cene: voli 4 do 5 din, telice 4.50—5, teleta 5.50—7, krave 3.50—4.50 din za 1 kg žive teže. Prašiči za rejo 135—160 din kom. Poročajo, da je bila kupčija slaba, ker ni bilo kupca.

Črnomelj. Poročajo, da so cene goveje živine in prašičev v Črnomlju in okolici v zadnjem času naslednje: voli I. vrste 5—5.50 din, II. 4.50—5, III. 3.25—3.50; telice I. 5—5.50, II. 4—4.50; krave I. 5, II. 4—4.75, III. 3; teleta I. 6, II. 4—5; prašiči špeharji 7.25—8, pršutarji 7 din za 1 kg žive teže.

Maribor. Na zadnjem svinjskem sejmu 27. I. so prodajali prašiče po tehle cenah: 5 do 6 tednov stari 80—100 din komad, 7 do 9 tednov 110—130, 3 do 4 mesece 280—340, 5 do 7 mesecev 350—450, 8 do 10 mesecev 490—550, 1 leto 780—1010 din. Na vago: 1 kg žive teže 6.50—9 din, mrtve teže 9—11.50 din.

Slovenj Gradec. V zadnjih dneh so cene goveje živine sledeče: voli I. vrste 5 din, II. 4, III. 3; telice I. 5, II. 4, III. 3; krave I. 4, II. 3, III. 2; teleta I. 6, II. 5; prašiči pršutarji 7 din za 1 kg žive teže. Volna neoprana 10, oprana 20 din za 1 kg.

Ptuj. Konec januarja so imeli naslednje živinske cene: voli I. vrste 4.75 din, II. 4, III. 3.60; telice I. 4.50, II. 4, III. 3.70; krave I. 4.25, II. 3, III. 1.75; teleta I. 5.50; prašiči špeharji 8.25—8.50, pršutarji 7.25—7.75 din za 1 kg žive teže.

LJUBLJANSKI TRG

Mleko in mlečni izdelki: Mleko 1 l 2.25; surovo maslo 1 kg 22—28, čajno maslo 32—36, kuhano maslo 30—32, bohinjski sir 26, polementalec 26, trapist I. 26—28, II. 20—24 din za 1 kg. Jajca komad 1—1.25 din.

Sadje: jabolka I. vrste 8, II. 5, III. 9 din; suhe češple 8—14 din, orehi 10—12, luščeni 28—30 din 1 kg.

Mlevski izdelki: moka št. 0 1 kg 3 do 3.25, št. 2 2.90—3.05, št. 4 2.70 do 2.85, št. 6 2.50—2.75; kaša 3—3.20, ješprenj 2.90 do 3.25, ješprenjek 4.20—7, otrobi 1.30—1.55, koruzna moka 1.90—2.10, koruzni zдроб 2.25, pšenični zдроб 3.30, ajdova moka 4 do 5, ržena moka 2.90—3.20 za 1 kg.

PRAVNI NASVETI

Smreke ob meji. F. K. — Sosed je nasadil svojo parcelo s smrekami. Bojite se, da bodo smreke povzročale škodo na vaših parcelah, ker bo nanje padala senca. Vprašate, kaj bi storili. — Zaenkrat še ne morete trditi, da je sosed z zasaditvijo smrek posegel v Vaše pravice. Postava prepoveduje poseg v sosedove pravice (n. pr. z odtokom vode, z dimom, ropotom in podobnimi vplivi) ako vse to presega krajevno običajno, mero in ogroža običajno rabo zemljišča. To se pravi: ako bi bila senca smrek takšna, da bi vi ne mogli svoje parcele več uporabljati kakor doslej v poljedelske svrhe, bi lahko proti sosedu nastopili tudi s tožbo. Drugače pa tožba ne bo uspešna.

Pravda zaradi motenja posesti in mejni spor. Z. J. D. — Mejaš si je že v prejšnjih letih lastil vaš svet, ko je svojo mejo dal premeriti in je nato, ne da bi vas vprašal, svoje mejnike postavil v vaš svet. Takrat ste te samolastno postavljene mejnike izruvali in mejaš ni nič ugovarjal. Čez nekaj let ste na tem svetu posekali nekaj smrek. Ko si je smreke lastil mejaš, ste poklicali stare priče, ki so potrdile, da je svet vaš in mejaš nato ni več ugovarjal. Pred kratkim pa je mejaš navozil drv na vaš svet ob meji, jih tam zložil in jih ni hotel kljub vašim opominom odstraniti. Zato ste ga tožili zaradi motenja posesti; pravdo ste pri prvem sodišču dobili, zaradi pritožbe nasprotnika pa je okrožno sodišče prvostopni sklep razveljavilo, naročilo sodišču, da uvede postopek na ureditev meje in naložilo vam povračilo pravnih stroškov. Proti temu izreku ni več priziva in vprašate, če je to pravilno. — Bistvo spora med vami in mejašem je bilo v tem, da ste vi trdili, da je drva zložil na vaš svet, mejaš pa, da je ta svet njegov. Napačno je postopalo prvo sodišče, ko je izvajalo dokaze o tem, da ste svoj svet s svojimi posestnimi predniki uživali že preko 30 let. Saj zato v pravdi zaradi motenja posesti sploh ne gre. Bilo je ugotoviti le zadnjo posest spornega prostora in motitveno dejanje. Ko je prvo sodišče videlo, da zatrjuje vsaka stranka svojo mejo, meji bila nesporna, dočim je nasprotnik moralo sodišče ali na predlog strank ali pa tudi uradoma takoj s pravnim postopanjem prekiniti in nadaljevati s postopanjem zaradi ureditve meje. Šele ko bi bila tako meja točno ugotovljena, bi se mogle uveljaviti posledice te ugotovljene meje. Vaš zastopnik in prvi sodnik sta bila pač mnenja, da je meja bila nesporna, dočim je nasprotnik ugovarjal, da je meja sporna in se je temu mnenju priključilo okrožno sodišče in prvi sklep razveljavilo. Tak postopek je popolnoma zakonit in tudi določitev glede plačila pravnih stroškov je v smislu zakonitih predpisov pravilna. Zakonodajalec je pač

hotel, da se vsi mejni spori čim hitreje in čim ceneje za stranke rešijo. Prizadeti mejaš naj naznani spor sodišču, sodnik povabi obe stranki najprej na sodišče, če ne doseže sporazuma, se vrši razprava na kraju samem, sodnik potegne mejo, in vsaka stranka trpi sama stroške svojega zastopnika. Namesto tega ste pa proti nasprotniku naperili tožbo, vsak si je najel zastopnika, narasli so stroški, ki jih mora trpeti tisti, ki propade, odnosno tožnik sam, če je sploh neupravičeno vložil tožbo, ki ni bila na mestu. V večini primerov je pač vsako pravljanje tvegano in vselej mora ena stranka podleči, čeprav vsaka stranka misli, da ima le sama prav.

Prevzem posestva. M. F. P. — Pred leti ste se priženili na posestvo ter je bilo tedaj dogovorjeno, da boste šele po preteku določenega časa posestvo od tasta prevzeli. Zaradi raznih neprilik posestva niste prevzeli, ampak ste se z ženo umaknili drugam. S prevzemom posestva bi bili morali prevzeti tudi večje obveznosti nasproti ženinim staršem in bratom. Radi bi dobili pojasnilo. — Niste povedali, kaj vam je nejasno. Pogodbo ste gotovo delali pri notarju in je v njej natančno zapisano, kakšne dolžnosti in pravice imate. Zato bo najbolje, da dobro pregledate prevzemno pogodbo, ali pa da vprašate notarja, pri katerem ste jo napravili.

Stanovanjska odpoved. M. A. O.: Z gospodarjem ste imeli dogovorjeno trimesečno stanovanjsko odpoved. Ko vam je stanovanje na krajši rok odpovedal, bi se bili tej odpovedi lahko uprli. Ker pa je takrat gospodar izjavil, da vam pusti še neplačano najemnino, samo da do naslednjega prvega izpraznitve stanovanje in ste vi na to pristali, se je s tem gospodar odpovedal dolžni najemnini in je ne more od vas uspešno iztožiti. Proti plačilnemu povelju ste se pravočasno uprli, pri sporni razpravi pa povetje, kakšen je bil vaš dogovor in navedite priče za to. Če bo sodišče vašim pričam verjelo, ne morete pravde izgubiti.

Spor zaradi zaraslega jarka. V. F. P.: Med njivami teče na meji jarek, ki sta ga vaš in mejašev oče redno čistila vsakih 4 do 5 let. Sedaj se je zopet močno zarasel in ste soseda prosili, da naj po svoji strani jarek iztrebi, vi pa ga boste na svoji. Rekli je, da ga bo, nakar ste vi po svoji strani trebili, sosed pa na svoji ni, tako da sili voda sedaj v vaš svet. — Po našem mnenju je ta jarek na meji skupna last obeh mejašev. Oba imata pravico jarek trebati. Če sosed noče, vam se pa dela škoda, ker voda v vaš svet sili, kratkoma sami trebite še drugo stran jarka, iztrebljeno rušo pa pokladajte na sosedovo stran.

V vsako hišo »Domoljuba!«